הכנסת העשרים וארבע

יוזמות: חברי הכנסת

פ/ת

הצעת חוק לאיסור אפליה באיחוד משפחות, התשפ"ח–2022

תיקון חוק האזרחות, תשי"ב-1952	(1)	אחרי סעיף 7 לחוק האזרחות, תשי"ב-1952, יבוא:
		7א. שר הפנים לא יסרב לטפל בבקשה ולהעניק אזרחות ישראלית לפי סעיף 7 מטעמי גזע, דת, מין, לאום, מוגבלות, נטייה מינית, ארץ מוצא, מקום מגורים, השקפה או השתייכות מפלגתית-פוליטית, של מי מהזוג. 7ב. שר הפנים יקבע כללים ונהלים לטיפול בבקשה לקבלת אזרחות לפי סעיף 7, בהתאם להוראת סעיף 7א, לרבות בדבר הגשת בקשה, אימות הפרטים שבבקשה, התנאים לקבלת בקשה, טעמים לדחיית בקשה ומשך הטיפול בבקשה.
תיקון חוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952	(2)	אחרי סעיף 6(2) לחוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952, יבוא:
		(3) הוגשה בקשה למתן מעמד לבן זוג זר הנשוי לאזרח ישראלי, שר הפנים לא יסרב לטפל בבקשה ולהעניק אשרה או רשיון ישיבה או להארכה או החלפה של רשיון ישיבה מטעמי גזע, דת, מין, לאום, מוגבלות, הורות, נטייה מינית, ארץ מוצא, מקום מגורים, השקפה או השתייכות מפלגתית-פוליטית, של מי מהזוג.

דברי הסבר

בעוד שככלל אין זכות מוקנית לזר להשתקע במדינת ישראל, המחוקק קבע בסעיף 7 לחוק האזרחות, תשי״ב-1952, כי ניתן להקל עם בני-זוג הנשואים עם אזרחים ישראלים שעה שמבקשים הם לזכות באזרחות ישראלית ולשר הפנים אסור לו שיתעלם מהנחיית החוק[1].

הזכות לממש את חיי המשפחה היא זכות יסוד ששלילתה פוגעת בכבוד האדם ופוגעת אנושות בבסיס היכולת של האדם לטוות את סיפור חייו. לכן, על אף שמדינת ישראל טרם גיבשה והסדירה את מדיניות ההגירה שלה, כבר קיים מסלול יחסית סדור של הגירה לישראל כאשר מדובר בזרים הנשואים לאזרחים ישראלים, בנהלים שקבעו שרי הפנים מכוח הוראות חוק האזרחות הנ״ל וחוק הכניסה לישראל, תשי״ב-1952.

לנוכח המעמד החוקתי במדינת ישראל של הזכות לשוויון ולחיי משפחה[2], מוצע לאסור בחוק על אפשרות שר הפנים לסרב לטפל ולאשר בקשה להתאזרחות מכוח סעיף 7 לחוק האזרחות של מי שנשוי לאזרח ישראלי, על רקע גזע, דת, מין, לאום, מוגבלות, הורות, נטייה מינית, ארץ מוצא, מקום מגורים, השקפה או השתייכות מפלגתית-פוליטית, של מי מהזוג. בהתאם, מוצע לאסור על שר הפנים לקבוע כללים ונהלים לטיפול בבקשה להתאזרחות שיהוו אפליה מטעמים אלה (במטרה למנוע מהשר לעקוף את החוק באמצעות קביעת כללים ונהלים מפלים).

יחוס מאפיינים שליליים המיוחסים לקבוצה, לאדם, ללא כל אינדיקציות ספציפיות לגביו (למשל מכוחה של הערכה סטטיסטית או מטעמים מדיניים-פוליטיים), הינו פסול ויש בו כדי לפגוע באוטונומיה של היחיד ובכבודו. במדינה דמוקרטית, יש לשפוט כל אדם על פי מעשיו ומידותיו, ולא לפי מעשיהם ומידותיהם של אחרים.

כמו-כן, מעבר לסוגית האפליה, יש למנוע מצב שבו החלטות בבקשות לקבלת אזרחות מכוח סעיף 7, תהינה שרירותיות ויתבססו על העמדות הפוליטיות האישיות של שרי הפנים המתחלפים או המפלגות אליהן הם משתייכים.

על פי נהלי משרד הפנים[3], תהליך ההתאזרחות נעשה בין היתר באמצעות שהות פיזית במשך תקופה מסוימת בישראל, בהתאם להיתרים שניתנים מכוח חוק הכניסה לישראל, תשי״ב-1952. במטרה למנוע משר הפנים לפגוע בתהליך ההתאזרחות באמצעות סירוב פסול להעניק אשרה או רישיון ישיבה, מוצע גם לקבוע איסור אפליה מאותם הטעמים גם בשלב מתן ההיתרים מכוח חוק הכניסה.

---

[1] בג״ץ 3648/97 סטמקה נ׳ שר הפנים (פורסם בנבו, 4.5.1999).

[2] בגץ 781/15 איתי ארד-פנקס נ׳ וועדה לאישור הסכמים לנשיאת עוברים על פי חוק הסכמים לנשיאת עוברים (פורסם בנבו, 27.2.2020): https://www.nevo.co.il/psika_html/elyon/15007810-V58.htm

[3] נוהל הטיפול במתן מעמד לבן זוג זר הנשוי לאזרח ישראלי: https://www.gov.il/BlobFolder/policy/status_foreigner_married_to_israeli_procedure/he/5.2.0008.pdf